

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
PL 2
13035 AVI
kirjaamo.ita@avi.fi

Lausunto Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunto- ja selvityspyyntöön Siun soten koulupsykologitilanteesta

Viite: ISAVI/8029/2021

Itä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän yhtymähallitukselta lausuntoa ja selvitystä koulupsykologitilanteesta. Aluehallintovirasto perustaa selvityspyynnön 5.5.2022 vastaanottamaansa Siun soten lausuntoon, joka on liittynyt aluehallintovirastolle tulleeeseen kanteluun sekä sanomalehti Karjalaisessa syksyllä 2021 olleeseen kirjoitukseen.

Selvitykseen on pyydetty liittämään lausuntopyynnössä tarkoitettuun asiaan liittyvät

- terveydenhuollon toimintayksikön toimintaohjeet tai määräykset sekä
- terveydenhuoltolain 8 §:n mukainen suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta.

Seuraavassa Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän lausunto ja selvitys Itä-Suomen aluehallintoviraston esittämiin kysymyksiin.

1. Mikä on Siun soten alueella suunniteltu koulupsykologiresurssin määrä (henkilötyövuosina) ja kuinka iso osa siitä (henkilötyövuosina) on täytetty koulupsykologeilla?

Oppilas- ja opiskelijahuollon koulupsykologityö on järjestetty Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän perhe- ja sosiaalipalveluissa siten, että psykologit toimivat koulupsykologin roolissa pääosin ilman lisätehtäviä. Pienemmillä maantieteellisillä alueilla työ voi olla myös useampaan lapsiperhepalvelun sosiaalipalveluun jyvitettyä (esim. perheneuvolatyö).

Keskisellä alueella Joensuussa on koulupsykologin vakansseja 10, joista on täytetty 9. Kontiolahdella vakansseja on kolme ja ne kaikki ovat täynnä.

Läntisellä alueella (Heinävesi, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi) on kolme koulupsykologin vakanssia, joista yksi on täytetty. Kahteen avonaiseen vakanssiin on väliaikaisesti palkattu sairaanhoitaja.

Pohjoisella alueella (Juuka, Lieksa, Nurmes) oppilas- ja opiskelijahuollon psykologityöhön on varattu 2,6 vakanssia ja näistä on täytettynä 1,1. Pohjoisella alueella puuttuvaa psykologityötä on korvattu ostopalvelulla.

Eteläisellä (Ilomantsi, Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi) alueella koulupsykologin vakansseja on 3,2, joista yksi on vakituisesti täytetty ja kaksi avoinna. Kahteen avonaiseen vakanssiin on väliaikaisesti palkattu sairaanhoitaja.

2. Mikä on Siun soten alueella koulupsykologien mitoitus eri kouluissa lausunnon- ja selvityksen antohetkellä. Kouluista pyydetään ilmoittamaan myös kunta, jonka alueella koulu on?

Koulukohtaiset oppilasmäärät sekä kouluihin osoitettu psykologiresurssi on esitetty liitteessä (3).

3. Minkä verran Siun sotelle on tullut muistutuksia tai muita yhteydenottoja koulupsykologin palveluiden järjestämiseen liittyen?

Oppilas ja opiskelijahuollon psykologipalvelujen järjestämiseen liittyviä muistutuksia on Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän toiminta-aikana tullut kaksi kappaletta. Muistutuksista toinen on tullut vuonna 2021 eteläiselle alueelle ja toinen vuonna 2022 keskiselle alueelle.

Kuntayhtymän käytössä olevan sähköisen QPro-palautejärjestelmän kautta ei ole tullut yhteydenottoja oppilas- ja opiskelijahuollon psykologipalvelujen järjestämisestä.

4. Järjestääkö Siun sote koulupsykologipalveluja ostopalveluina? Jos järjestää, miten ja missä tilanteissa ostopalveluja järjestetään? Miten Siun soten alueella on koulupsykologipalveluja saatavilla ostopalveluina?

Kevätlukukaudella 2022 oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja täydennettiin ostopalvelulla kaikilla alueilla Pohjois-Karjalassa. Keskisellä ja läntisellä alueella ostopalvelua kohdennettiin säännöllisesti lasten ja nuorten tutkimuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tutkimuksia toteutettiin ostopalveluna läpi vuoden.

Pohjoisella ja eteläisellä alueella ostopalvelua kohdennettiin tutkimusten lisäksi myös koulupsykologin palvelun tuottamiseen Nurmeksessa ja Rääkkylässä.

Ostopalvelua lasten ja nuorten tutkimuksien toteuttamiseen on hankittu palveluntuottajien resurssien mukaisesti.

Ostopalvelujen käyttö on kouluvuoden 2022–2023 aikana on kuvattu tarkemmin tämän vastauksen kohdassa 5.

5. Mihin toimenpiteisiin Siun sote on ryhtynyt järjestääkseen koulupsykologipalvelut alueensa asukkaiden tarpeen mukaisesti ja miten toimenpiteet ovat auttaneet koulupsykologien saamisessa?

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä on tunnistanut oppilas- ja opiskelijahuollon psykologipalvelujen rekrytointihaasteen ja palvelun turvaamiseksi on tehty aktiivisesti toimenpiteitä.

Henkilöstömitoitus

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain säätämään asiakasmitoitukseen on varauduttu kartoittamalla nykyisten psykologivakanssien määrä ja sijoittuminen. Kartoituksen perusteella todettu lisävakanssien tarve on tuotu talousarviokeskusteluun kuntayhtymän keväällä 2022.

Rekrytointi

Oppilas- ja opiskelijahuoltoon sijoittuvat psykologien vakanssit on pyritty säännönmukaisesti täyttämään, eikä niihin ole kohdennettu talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Rekrytointiprosesseja tarkasteltaessa on huomioitu, että maakuntakeskuksen ulkopuolella psykologivakanssien täyttäminen on haasteellista. Vakituisten psykologien vaihtuvuus on ollut osalla alueista vähäistä, osalla vilkkaampaa mutta mikäli vakanssi on vapautunut, on uudelleentäyttöä aina yritetty. Avoimien vakanssien täyttäminen on vaatinut maakuntakeskuksen ulkopuolella pitkän rekrytointiajan, jos siinä ylipäänsä on onnistuttu.

Rekrytointihaasteiden vuoksi Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä on ottanut käyttöönsä rekrytointilisän keväällä 2021. Rekrytointilisää on ollut mahdollista käyttää pohjoisella, eteläisellä ja läntisellä alueella tilanteissa, joissa kolmen avoimen hakukierroksen aikana vakanssia ei ole saatu täytetyksi. Tämän jälkeen rekrytoitavalle psykologille on voitu maksaa 500 euron rekrytointilisä 24kk:n ajaksi palvelussuhteen alusta. Rekrytointilisän ansiosta kuntayhtymään saatiin palkattua kaksi psykologia, jotka valitettavasti sittemmin ovat siirtyneet toisiin tehtäviin kuntayhtymä sisällä

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutoksen, ja psykologien rajallisen saatavuuden vuoksi rekrytointi vaatii kuitenkin yhä vahvempia toimenpiteitä. Tästä syystä perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialuejohto on esittänyt Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän vuoden 2023 alustavan talousarviokeskustelun yhteydessä psykologien rekrytoinnin edistämisen lisätoimenpiteitä. Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologien rekrytoinnin edistämiskeinojen käsittelyä jatketaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen talousarvion 2023 valmistelun yhteydessä. Vuoden 2023 talousarvioon esitetään määrärahaa psykologien vakanssien lisäämiseksi niin, että päästään oppilas- ja opiskelijahuoltolain elokuussa 2023 voimaan tulevaan asiakasmitoitukseen.

Psykologityön toteuttaminen

Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelujen psykologivajetta on pyritty tasapainottamaan myös palkkaamalla henkilöstöön muita sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Palvelujen turvaamiseksi on palkattu määräaikaista lisää koulukuraattoreja kaikille Pohjois-Karjalan alueille. Lisäksi on palkattu sairaanhoitajia eteläiselle ja läntiselle alueelle.

Täydentävän henkilöstön rekrytoinnin tavoite on ollut moniulotteinen: turvata oppilaiden ja opiskelijoiden palvelut myös kapeamman psykologiresurssin aikana sekä estää oppilashuollon henkilöstön ylikuormittuminen. Koulukuraattorien, sairaanhoitajien ja psykologien välistä työnjakoa on pyritty aktiivisesti tarkastelemaan siten, että psykologityötä vaativat lapset ja nuoret pystytään tunnistamaan palveluissa ja ohjaamaan psykologille. Koulukuraattorien ja sairaanhoitajien työskentely toimii erinomaisesti lasten ja nuorten yksilötukisuhteissa ja vähentää psykologien työn paineistusta.

Kuntayhtymässä on lisäksi pyritty luomaan uusia toimintamalleja koulupsykologityön toteuttamisessa. Keskisellä alueella on aloitettu konsultoivan psykologin palvelu, jolta mm. koulujen henkilöstö on voinut saada konsultatiivista tukea tilanteissa, joissa tarjolla ei ole ollut riittävässä määrin koulukohtaista palvelua.

Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologien osalta on päivitetty myös esihenkilötyön järjestelyjä. Keskistä aluetta tarkasteltaessa todettiin yhdelle esihenkilölle kertyneen liian suuren esihenkilötyövastuu. Työntekijämäärä olisi vielä kasvanut hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa ja Riverian ammattioppilaitoksen sekä Joensuun kaupungin oppilashuollon henkilöstön siirtyessä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Tämän vuoksi Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän henkilöstöjaosto perusti uuden vastaavan koulukuraattorin/johtavan sosiaalityöntekijän viran keväällä 2022. Johtava sosiaalityöntekijä aloittaa työskentelynsä elokuun 2022 lopussa. Tämän jälkeen keskisen alueen koulukuraattoreilla ja koulupsykologeilla on molemmilla oma esihenkilönsä ja koulupsykologien työskentelyyn tuki tehostuu.

Lisäksi oppilas- ja opiskelijahuollon koulupsykologityön turvaamiseksi on hankittu merkittävä määrä psykologityötä ostopalveluna. Esimerkiksi vuonna 2021 ostopalvelua hankittiin kaikille Siun soten alueille lasten ja nuorten tutkimuksiin tai korvaamaan puuttuvaa henkilöstöä. Koska ostopalvelujen käyttö on ollut välttämätöntä oman henkilöstön tuottaman palvelun rinnalla, on kuntayhtymä kilpailuttanut psykologipalvelut vuoden 2022 aikana ja uusia sopimuksia on päästy noudattamaan 1.8.2022 alkaen. Psykologityön kilpailutuksen kautta saadaan resurssia mm. lasten ja nuorten tutkimusten sekä koulupsykologipalvelun tuottamiseen.

Liite 3: Siun soten koulukohtainen psykologiresurssi

Liite 4. Keskisen alueen koulukuraattoreiden ja koulupsykologien käsikirja

Liite 5. Siun soten asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan täytäntöönpanon suunnitelma 2022-2023